

nerem nubem vestimentum ejus, & caligine illud quasi pannis infantie, obvolverem. Pro caligine, LXX. legunt nebulam. Erat enim tunc terra inanis & vacua, incomposita & inornata, invisibilis & informis, utpote in imo abyssi fundo demersa, omni specie & ornamento deficiente; interius seminibus, mineralibus carens, forinsecis hominibus, brutis, arboribus, & plantis. Quid mirum, si illam Deus obscuritate & caligine, quasi pannis infantie, fasciisque vestiverit, & obvolverit.

919 Postrema hæc interpretatio mihi magis probatur. Ut verò illi non parum splendoris conciliemus, præmitto in primis, particulam copulativam &, in illis verbis, & sicut nebulam texti omnem terram, habere vim adverbii temporis cum, vel quando, si fiat sententiæ resolutio, ut constet ex multis aliis sacræ Scripturæ testimoniis. Unum vel alterum indicabo. Job 4. vers. 5. Venit super te plaga, & defecisti. Id est, quando venit super te plaga, defecisti. Psalm. 103. vers. 24. Ortus est sol, & congregati sunt: est idem, atque quando ortus est sol. Psalm. 145. 3. Exiit spiritus ejus, & revertetur in terram suam, hoc est, cum exierit spiritus ejus, ibit in pulverem. Mitto ejus generis alia. Rursus particula sicut, juxta sacræ Scripturæ phrasim auget quandoque vocis significationem, cui adjungitur. Habacuc 2. vers. 5. Dilatavit quasi infernus animam suam: id est, Nabuchodonosor hostis accerrimus, & potentissimus Isai. 11. v. 9. Repleta est terra scientiâ Domini, sicut aqua maris operientes: id est, magna aquarum copia, ultione gravissima, plagaque magna.

Particula, &, pro cum, vel quando.

Job 4. vers. 5. Pl. 103. 24.

Psalm. 145. 3.

Particula, sicut, auget vocis significationem.

Sensus verborum.

Genes. 1. 2.

Eccles. 1. 7.

TEXTUS ILLUSTRATUS

De Christo, & quâ Deus, & quâ Homo est.

SECTIO XXXII.

Christus Dominus, uti Dei Verbum, & vox, indeficientis luminis, imò rerum omnium conditor extat, idque titulo speciali.

921 Statuerat Christus Dominus, se ex Dei ore produisse ut Verbum, ut vocem, ut sermonem, ut primogenitum, & unigenitum Patris; atque adeo ut verum Deum coævum, & coæqualem Genitori. Id etiam, ut nova quadam ratione demonstraret, se fuisse ait, unâ cum Patre, rerum omnium conditorem, lucis præsertim primigeniæ, & indeficientis. Simili argumento usus est Evangeli-

Christus Dei Verbum unâ cum

sta Joannes in sublime volans ut Regia Aquila cap. 1. 1. In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Deinde subtextit: Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est. Similiter quoque urgent sanctissimi Ecclesiæ Proceres, Basilii lib. 4. contra Eunom. Cyrillus Alexandr. in Joannem lib. 1. cap. 135. Hilarius lib. 9. de Trinit. Marcellinus Papa Epist. 1. ad Salom. & Athanasius disputat. contra Arrium, habitâ in Concil. Nicæno, & Dialogo 2. de Trinitate: ubi ita: Unigenitum esse Patri suo cœssentialem audimus ipsomet his verbis dicentem: Omnia, quæ facit Pater, ea Filius facit similiter. Quorum enim eadem actio, eadem quoque est essentia. Subinde S. Zeno Veronenis in Serm. 2. de æterna Verbi generatione argutè dixit: Cujus ex ore, ut rerum natura, quæ non erat, fingeretur, prodit unigenitus filius cordis nobilis inquilinus. Paterni cordis nobilem inquilinum Christum appellat, quia cohabitator Patris est: ut enim Festus; Inquilinus, qui eundem focum colit, aut ejusdem loci cultor. Inde divinum Verbum operatorius est sermo, vox planè interna externarum rerum effectiva. Est quippe, ut ait S. Ambros. lib. 2. in Hexaem. cap. 2. vox Dei efficiens natura. Et lib. 2. de Filii divinitate cap. 6. Verbum nuncupatur, quia ex proprio divino ore processit, & nihil Pater sine eo aut jussit, aut fecit.

Patre rerum omnium conditor. Joan. 1. 1.

S. Athanas.

S. Zeno. Christus Paterni cordis inquilinus.

Festus.

S. Ambros.

Genes. 1. 1.

Sap. 9. 1. Psalm. 32. 6.

Genes. 1. 3.

Vox Dei non nisi à lumine debuit inchoari. S. Ambros.

nisi lucem loqui, quæ omnia tenebris circumfusa illustraret. Quod ad mores nostros postea seorsim referemus.

923 Quod si in illis verbis, Ego feci ut prætuler lumen indeficiens, adhuc premas eam voculam feci, quæ manus operationem innuit; & manus inquiras, unde lucis exortus, Christum repereris, qui Dei Patris manus commode appellatur ad mundi fabricam. Psalm. 101. v. 26. Opera manuum tuarum sunt celi. Isai. 66. vers. 2. Omnia hæc manus mea fecit, & facta sunt universa ista. Nicæna Synodus lib. 2. §. in libros Job, & §. Synchronum, sic habet: Pater veluti per manum in Verbo suo operatus est omnia. S. Cyrillus Alexandr. lib. 1. Theauri cap. 1. Omnia per ipsum facta sunt. Ideo & dextra, & brachium Dei nominatur, quia quasi per manum omnia Deus per ipsum operatur. Inde Job 36. vers. 32. de luce solis, lucifera ortu, & interitu, a que vicissitudine: In manibus abscondit lucem, & præcipit ei ut rursus adveniat. Annunciat de ea amico suo, quod possessio ejus sit. Dei Filius possessor lucis est, auctor, & dominus, dispensator & distributor, utpote Dei manus, à qua lux exoritur, & spargitur longè lateque. Hinc illud Baruch cap. 3. v. 33. Qui emittit lumen, & vadit: & vocavit illum, & obediit illi in tremore; stella autem dederunt lumen in custodiis suis, & latata sunt. Vocata sunt, & dixerunt: Adsumus, & luxerunt ei cum jucunditate, qui fecit illas. De Christo Domino sermo est, cui præsto adest lumen solis, & stellarum, tanquam Domino, & formatori suo, & cui obediunt luminaria omnia sine ulla molestia & cunctatione. Ideo subtextit Vares: Hic est Deus noster, &c. Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est. Subinde homo factus Joanni apparuit Apoc. 1. 16. habens in dextera sua stellas septem. Verè Dei Filius & vox & manus Patris est, seu operatorius sermo; Verbum, cui adscitur opus. Quid mirum si dictum factum? Ipse dixit & facta sunt. Psalm. 32. 9. Dico, & heccho. Rectè ergo Siracides: Ego ex ore Altissimi prodivi. Ego feci in celis, ut oriretur lumen indeficiens. Ne nos simus ex illis, quos tangit S. Bernardus lib. 5. de Consideratione: Docuerunt linguam suam grandia loqui, cum operentur exigua. Et de quibus S. Basil. Seleucia Epist. in Orat. 23. Linguas pro manibus armant.

Pater veluti per manum in Verbo suo condidit omnia. Pl. 101. 26. Isai. 66. 2.

Nicæna Synodus. S. Cyrillus. Job. 36. 32. Dei Filius possessor lucis est, quam à manu habet. Baruch 3. vers. 33.

Apoc. 1. 16. Dei Filius & vox & manus, quia jubet & facit.

Nonnullis lingua pro manibus. S. Bernard.

S. Basil. Seleuc.

Rerum omnium productio tribuitur signatim Verbo divino, ob Incarnationis & Redemptionis opus.

924 Ceterum si quis quærat, cur omnium creaturarum rerum productio tribuatur Dei Verbo? Nonne indivisa omnino sunt Trinitatis opera, cum una sit in tribus Personis operatio, sicut & unus intellectus, & una voluntas, ex quantum directione opus ad extra proficitur? Ita planè res habet. Sed est adhuc ratio, quæ militat in Christo, non verò in reliquis Triados Personis, ob quam titulo speciali dicatur ipse mundi conditor. Verbum enim divinum, non autem Pater, neque Spiritus sanctus, naturam in utero Virginis assumpsit humanam, mirabilia opera perpetravit, & multò admirabiliora pertulit; stabulum, præsepe, vincula, flagella, spineam coronam, & infame crucis sup-

plcium; ut creaturas omnes per peccatum conceptas restitueret in integrum, atque restauraret. Eo igitur speciali titulo incarnationis & passionis, quo ad Christum spectat mundi restauratio, spectat quoque rerum omnium productio. Atqui probè noverat Deus, si mundus conderetur, fore ut omnigenæ culpæ pondere ad ima rueret orbis machina; fore ut densissimis peccatorum tenebris obtunderetur. Id quod Deum forsam retardabat, ne creaturis bonitatem suam, beatitudinem, pulchritudinem, reliquasque perfectiones communicaret, easque libi simillimas, quantum ferret earum conditio, redderet. Quid tunc? Unus planè Christus Jesus, Dei Filius, & æternum Verbum, ut labentem mundum suis humeris sublevaret, & sustineret, atque etiam ingentissimo suæ gratiæ lumine illustraret, vltro sese obtulit. Quapropter ipsi, titulo speciali, mundum creandum suscepti, postmodum ab eo restaurandum. Quod si ad illius restorationem non se obtulisset, nenuquam conderetur.

925 Hinc Rupertus lib. 1. de Trin. & pro-Rupert. celsi. Spiritus sancti cap. 5. & 6. expendens rerum omnium principium esse Christum Jesum, subtextit. Hoc futurum non latebat Moysen, qui bene pro Ben, id est, Filio, Beresit, id est, principium posuit. Principium nuncupans eum, propter quem, & per quem nos condidit, vidit, & salvandos fore prævidit. Proinde licet Pater & Filius & Spiritus S. unum principium sit, nusquam tamen vel Pater, vel Spiritus S. leguntur uia manifestè se nominasse principium, sicut Filius se nominat: Principium, qui & loquor vobis. aperte facitur, Christum Dominum peculiari titulo Incarnationis & redemptionis, esse etiam speciali ratione magnam creaturarum conditorem. Parco multis aliis SS. Patrum effatis. Illud tamen singulare observo, pro illis verbis Genes. 1. 1. In principio creavit Deus celum & terram, posse ex Hebræo legi, in felle, seu amaritudine creavit Deus celum & terram. Nam pro Principium est Hebræicè restit à voce ros, quæ est principium, initium, caput, fel & paupertas. Quasi prævidens Deus Dominicæ mortis paupertatem, feilem, & amaritudinem, in illa creaverit mundum, quem deinceps in eadem erat restauraturus.

926 Quò revocassem illorum sententiam afferentium orbem universum conditum esse propter Christum, & nisi Christus in rerum natura non esset futurus, neque mundum fore. De quo Galatinus lib. 7. de Arcanis cap. 2. & 4. Sed Paulum audiamus ad Hebræos scribentem c. 1. 2. Quem constituit heredem universorum, per quem fecit & sæcula: qui cum sit splendor gloria, & figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis suæ, purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram majestatis in excelsis. In primis constituitur Christus Dominus universorum hæres, ut qui rerum omnium conditor, quæ tempore mensurantur; id enim est, per quem fecit & sæcula. & ideò conditor, quia suo splendore totum orbem in tenebris jacentem illustravit, cum ipse sit splendor gloria. Et illum etiam ad ima protraxit, supposito Crucis ligno, imò etiam humeris sustulit, & sustentat; purgationem peccatorum faciens. Græcè, facta remissione per se ipsum. Rectè hic Clemens Romanus lib. 8. Constituit. cap. 16. Per quem concess-

si Christus non fuisset, mundus conditus non esset. Ad Hebræos 2. vers. 2.

Clemens Roman. Clemens Alexand. S. Bernard.

concessisti, ut res essent, per eundem fecisti ut bene essent. Et Clemens Alexand. in exhort. ad Gentes: Hoc ergo Verbum, ille Christus, & ut essemus (erat enim in Deo) & ut bene essemus, causa fuit. Cujus rei rationem exhibet S. Bernardus Tract. de Passione Dominica c. 24. Si enim per alium, quam per ipsum, per quem sumus formati, reformati essemus, plus reformati nostro, quam formatori deberemus. Hinc factum, ut quando Deus aethera firmabat sursum, & appendebat fundamenta terrae Proverb. 8. 39. incarnata Sapientia cum eo erat cuncta componens. Hebraice, cuncta firmans, stabilis, sustentans: utique crucis ligno, suisque humeris Crucis adsociatis. Ut enim Macharius Chrysocephalus in Orat. de Exaltat. Crucis: Crux caeli fulcimentum est, totumque mundum sustentat.

Prov. 8. 29.

S. Machar. Crux fulcimentum caeli & terra.

Christus & Crux Mundum illuminat. Job 36. 32. Joan. 3. 19.

927 Nec solum mundi machinam Christum suam Cruce, & humero sustinet, sed & Cruce tanquam ex candelabro aureo suas illuminationes creaturas. Etenim de Deo agebat Job supra: In manibus abscondit lucem: iis utique abscondit, qui dilexerunt magis tenebras, quam lucem, Joan. 3. v. 19. Quando ergo luci praecipit ut rursus adveniat ad mundi illuminationem? Tunc plane, cum ejus sacratissimae manus in Cruce suffixae sunt, & clavis perforatae; inde larga manu lux rursus advenit, & multiplex gratiae lux, quae illuminat omnem hominem: a dos manus, a manus llenas, a manus rotas nos reparatio su lux: & iisdem manibus, quibus in mundi primordio lucem condidit, fecit, ut oriretur nobis lumen indeficiens. Hoc illud est, quod Abac. 3. vers. 4. praedixerat: Splendor ejus ut lux erit: cornua in manibus ejus. Vatablus effert: Ut lux solis erit; splendor de manu ejus fuerunt. De Christo cruci affixi sermonem esse multi existimant cum S. Hieronymo in Epist. ad Paulinum: Habacuc stat super custodiam suam, ut Christum in Cruce contempletur, & dicat: Cornua in manibus ejus. Et est per hypallagem dictum, cornua in manibus, pro manus ejus in cornibus seu brachiis Crucis affixae, & clavis perforatae: Ecce unde solaris lux, & splendor ad terras illuminandas; a Christi manibus perforatis, a fissuris clavorum. Recte hic Hugo Carenis: Erit splendor ejus ut lux, quando ipse velut lucerna super candelabrum Crucis elevatus, mundum illuminabit: lucis quidem copia ex terebratis ejus manibus ebulliente, & promicante.

Ap. c. 3. 4.

Ex tenebris Christi manibus copia lucis. S. Hieron.

Hugo Cardinal.

Cart. 5. 24. Manus Christi crucifixi instar caelorum sphaerarum luminosa.

Rupert. Christi manus caelum & terram tornaverunt.

larum corporibus. Nonne vix dum ipse dixit, fiat lux, & statim facta est lux? Dominicus igitur manibus deferenda lucis copia mundum illuminantis. Sed observa, sermonem hic esse de Christi manibus in Cruce extensis, & perforatis. Tunc enim (ut praecclare Philo Carpat.) Christi manus tornatiles factae sunt, cum eas pro salute nostra crudelissimis clavis in vita ligno perforatas extendit. Ab iis manibus lux omnis, sol, luna, & stellae: ab his manibus factum, ut oriretur lumen gratiae indeficiens. En tibi quo speciali jure Christus Dominus asseratur mundi conditor, lucis in primis; sed illius potissimum, quae lux gratiae & gloriae dicitur, de qua in sequentibus.

Philo Carpat.

SECTIO XXXIII.

Christus Dominus adhuc asseritur nobilior, sublimiorisque indeficientis luminis effector; Gratia nempe & gloriae, nec non Eucharistici Sacramenti.

§. I.

Universum, praedicta Thesis statuitur.

929 Mhi sane persuasum habeo, primigeniam illam solis lucem exitisse rei illustrioris umbram nobiliori adhuc lumine venustandam. Itaque reor, sub indeficientis luminis metaphora non solum in sensu mystico, sed in sensu litterali metaphorico dari intelligi supernaturalem totius gratiae, & gloriae lucem, nec non divinisimae Eucharistiae mysterium, qua veluti praludebat Deus in illa primigeniae lucis productione, tantopere illi grata. Neque idcirco nego priorem, historicum & quasi materialem sensum litterarium de primae lucis, sive solaris globi creatione, sed novos alios litterales sensus sub ea lucis metaphora astruo, quos credibile est a Moyse intentos, qui prophetiae dono afflatus (ut agebat Rupertus supra) Christum humani generis ductorem, & restauratorem, imò rerum omnium conditarum finem, & scopum praevidebat, & commendabat. Huic nostrae cogitationi favent S. Augustinus, Eucherius, Beda, Isidorus, Anselmus, & alii relati in Glossa magna Martinengi; qui in primigenia illa luce Angelorum creationem agnoscunt: & quamvis ex his Doctoribus nonnulli mysticam hanc interpretationem esse arbitrentur; litterariam seu historicam putat S. Augustinus, plurimis in locis, lib. 11. de Civit. c. 7. & de Genes. imperfect. c. 5. & de Genes. ad litteram lib. 1. a cap. 10. ad 20. & lib. 4. a cap. 21. ad 28. & contra Faustum Manich. lib. 12. cap. 10. & alibi.

Sensus litteralis metaphoricus de luce gratiae & gloriae.

Duplex sensus litteralis.

Psal. 18. 1.

930 Neque inusitatum est sacrae Scripturae, praeter historicum sensum, quem verba immediatè significant, dari etiam altiorem alium intellectum per verba ipsa proximè etiam significatum metaphoricè. Sic Psalmus 18. a v. 1. usque ad 8. Caeli enarrant gloriam Dei, &c. duplici saltem sensu litterario gaudet, & materiali, seu historico, & altiori alio, & quasi spirituali. Materialis sensus litteralis est de caelorum natura, solis circuitione, & illuminatione. Principalior sensus litterarius est de Apostolis, virisque Apostolicis, eorumque praedicatione, qua totum orbem illustrarunt. Et utrumque sensum existimo per verba signifi-

Psal. 8.

significari immediatè, etsi secundus sensus sit metaphoricus, sumptà metaphorà à caelis, à caelorum motu; à sole, solisque illuminatione. Sic etiam illa verba Psalmi 8. Ex ore infantium & lactentium percipisti laudem, ut destruas inimicum, & ultorem. etsi de acclamatione Christi facta à pueris in die Ramorum nonnulli Patres exponant, atque hic sit litteralis sensus historicus; est tamen alius sensus verè literarius, & praecipuus de propagatione Evangelii, & Apostolorum praedicatione, qui infantes & lactentes appellantur, quia uti infirma mundi electi à Deo sunt, ut confunderent fortes. Et universim, ea, quae de Christo & Ecclesia à Prophetis miraculosa enarrantur, licet prius fuerint expleta in Christi praedicatione, Ecclesiae tamen statum ad litteram respiciebant. Ut est illud Isaiae 35. 5. Tunc aperientur oculi caecorum, & aures surdorum patebunt: tunc sicut cervus claudus, & aperta erit lingua mutorum. Quod de miraculis à Christo paratis, dum caecos, surdos, claudos, & mutos corporaliter curavit, debet litteraliter intelligi; nec non potissimum sensu alio litterario, de caeca Gentilitate idolatriae tenebris obvoluta, & per lucem, & splendorem Evangelii illuminata, & sanata; de illius auribus ad caelestes sonos antea obstructis, & postmodum ad caelestes sonos apertis; de ejusdem claudis & vacillante gressu, jam obfirmato, veloci & agili; & de ejus lingua impedita & muta, soluta jam & expedita.

Isai. 35. 5.

S. Nazianz.

931 Ergo, juxta haec, in eo primigenio solis lumine, de quo noster Siracides, non id solum intelligo, quod propriè & historicè sonat, sed praesertim quod per eam lucem metaphorico significatur sensu; scilicet omnem gratiam auxiliantem, sanctificantem, glorificantemque, & ipsam bonam gratiam, Eucharistiam nempe, exuberantem Ecclesiae lucem. Ut enim egregiè S. Nazianzenus Orat. 18. Divina sapientia magnarum rerum multò antè fecit fundamenta.

§. I I.

De indeficiente gratiae lumine, peccati tenebras dispelleme.

Palacios.

Gratie dona lucis vocabulo designantur.

2. Corint. 6. 14. Ephes. 5. 8.

932 Fulgentissima gratiae & gloriae lumina praeruluxisse in primæva illa solis luce, & commendata hic à nostro Siracide, rectè sentiunt Palacios, & ex parte Dionysii. Carthusii, & Hugo, qui per lumen indeficiens, Angelorum claritatem supernaturalem designari arbitrantur. Cum enim (ait Palacios) Sapientia sit lux vera, meministi lucis à se factae: lucis scilicet corporalis, lucis gratiae, ac demum lucis gloriae. In primis sit nobis sermo de profusa à Deo in nos gratiae luce. Certè hoc lucis, seu luminis vocabulo solet in litteris inspiratis metaphoricè appellari quaecunque gratia supernaturalis, sive illa auxiliatrix sit, vocatrix, & excitatrix; praeveniens, concomitans, & subsequens; sive sanctificans, justificans, & gratos nos Deo faciens. Quemadmodum etiam peccatum solet tenebrarum nomine designari. Obvia sunt ex facris litteris testimonia. Paulus 2. ad Corinth. 6. vers. 14. Quae participatio justitiae cum iniquitate? Aut quae societas luci ad tenebras? Et ad Ephes. 5. vers. 8. Eratis aliquando tenebrae, de Flores in Eccles.

bra, nunc autem lux in Domino. Et plura alia his similia, quae infra donabo.

933 Illud unum hic non praetermittam, quod ex mundi Genesi desumitur. Terra enim & aqua, quae in tenebris jacebant, viderunt lucem magnam divino jussu coruscantem, & omnia illustrantem, longè amandatà caligine. Quid igitur hoc? Ad nostram justificationem id transferunt Ecclesiae Doctores; animae quippe nostrae peccatis perobscurae, ac decolorae; ignorantiae abyssu sepultae & obrutae jacentes, subito divinae gratiae lumine collustrantur. Quae porò intelligentia videtur esse Pauli 2. ad Corinth. 4. vers. 6. Deus, qui dixit de tenebris lucem splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris, ad illuminationem scientiae claritatis Dei, in facie Christi Jesu. Ad primævae lucis creationem, & praecedentium tenebrarum fugam, respectum fieri ab Apostolo, sacri Interpretes rectè abitrantur: & de divina gratia in animis nostris coruscante, & peccati caliginem disjiciente, sermonem esse minime dubitant. Prius meminit (ait ibi Sanctus Chrysostomus Homil. 8.) eorum, quae in principio creationis facta sunt, nempe sensibilis solis, & sensibilium tenebrarum, monstrans, quod istud majus est opificium. Appellat majus opificium ipsam peccatoris justificationem, quae perficitur meritis Christi, divinae gratiae lumine operantis. Sancto Chrysostomo adnecto Drogonem Hostiensem Episcopum de Sacramento Dominicae Passionis, ubi ita praecclare Deum ipsum mundi conditorem alloquitur. De abyssi terram formas, & de terra celos. Peccator abyssus est, sed cum de tenebris facis lumen splendescere ut abiciant opera tenebrarum, & indicantur arma lucis, novum caelum & novam terram creare cognosceris. Subtextit deinde: O creator optime, si usque modo operaris opus hoc, quod operatus es in diebus antiquis, quare & in anima mea opus hoc non operaris? Anima enim mea inanis est & vacua & tenebrae super faciem abyssi; dic ut fiat lux, & fiet: jam creasti eam, ut aliquid sit, crea eam, ut lux sit.

primam lucis creationem ad nostram justificationem Doctores referunt.

2. Corint. 4. vers. 6.

S. Chrysost.

Drogon.

934 Sed singillatim hoc divinae gratiae lumen expendamus. Atque in primis, si de hominum justificatione, vel à prima adhuc vocantis, & excitantis gratia usque ad gloriae consecutionem loquamur; id planè sub lucis metaphora pulchrè commendatur à Rege pacifico Proverbiorum 4. vers. 18. Justorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectum diem. Tigurina; Via Justorum sicut lux inclarescit. LXX. Via justorum similiter ut lux fulgent. Vatablus; Splendescit usque ad perfectionem diei, quae ad meridiem. De honesta vendi ratione sermo est, quam semitam, seu viam appellat. Hanc si usque ad Beatitudinis consecutionem protrahamus, similem esse ait solari luci exorienti, & progredienti per incrementa sua usque ad meridiem. Et quemadmodum sol prius exoritur ab aurora, deinde indefesso motu progreditur, ac demum praefulgidam profundit meridiem: sic Justorum vivendi ratio exordium capit à Dei gratia excitante, ab illustrationibus, & inspirationibus divinis, quasi ab aurora, à primo mane, & Luciferi ortu. Deinde si primae gratiae respondeatur, praesto adsunt augmenta virtutum, atque cognitionis Dei cum gratia sanctificante animis infusa, quasi solis, seu diei incrementa, X